JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NIAL FENNELLY

9 päivänä maaliskuuta 2000 *

1. Tämä Brysselin yleissopimusta koskeva ennakkoratkaisupyyntö nostaa esiin kaksi kysymystä: ensinnäkin, soveltuuko yleissopimus silloin, kun kantajalla on kotipaikka kolmannessa valtiossa, ja toiseksi, soveltuvatko "toimivaltaa vakuutusasioissa" koskevat erityissäännöt riita-asioihin, jotka koskevat jälleenvakuutusta. [1]

I Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian taustalla olevat tosiseikat

A *Asian kannalta merkitykselliset Brysselin yleissopimuksen määräykset*

2. Yleissopimuksen II osaston 1 jaksossa on 2 artikla, jossa asetetaan toimivaltaa koskevan yleisen säännön, jonka mukaan "kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa". Tätä kotipaikkaan perustuvaa yleistä toimivaltasääntöä rajoittavat II osaston 2 jaksossa mainitut "erityistä toimivaltaa" koskevat määräykset. Näihin kuuluu 5 artikla, jossa määrätään muun muassa seuraavaa:

"Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

1. sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä; — — ."

3. 2 jaksoa koskevat määräykset 3 jaksossa, joka koostuu 7—12a artiklasta ja jonka otsikko on "toimivalta vakuutus-

* Alkuperäinen kieli: englanti.

1 — Yleissopimus tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 (EYVL 1972, L 299, s. 32). Pääasian oikeudenkäyntiin johtaneiden tapahtumien aikaan Brysselin yleissopimuksen asian kannalta merkityksellisiä määräyksiä II osastossa, nimittäin 3 jaksoa koskien "toimivaltaa vakuutusasioissa", oli muutettu 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymissopimuksella (EYVL 1978, L 304, s. 1; jäljempänä vuoden 1978 liittymissopimus). Merkityksellisiä muutoksia ei tehty 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä Helleenien tasavallan liittymissopimuksella (EYVL 1982, L 388, s. 1) eikä 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymissopimuksella (EYVL 1989, L 285, s. 1).

asioissa". Yleissopimuksen 8 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Kanne vakuutuksenantajaa vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa:

1. sen valtion tuomioistuimessa, jossa hänellä on kotipaikka,

tai

2. muussa sopimusvaltiossa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa vakuutuksenottajalla on kotipaikka,

tai

3. jos on kysymys rinnakkaisvakuutuksen antajasta, siinä sopimusvaltion tuomioistuimessa, jossa kanne on nostettu johtavaa vakuutuksenantajaa vastaan.

Vakuutuksenantajalla, jolla ei ole sopimusvaltiossa kotipaikkaa mutta jolla on sellaisessa valtiossa sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka, katsotaan tämän toiminnasta aiheutuvien riitojen osalta olevan kotipaikka tuossa valtiossa."

B *Oikeudenkäyntimenettely pääasiassa ja ennakkoratkaisupyyntö*

4. Universal General Insurance Companyn (UGIC), joka nyttemmin on selvitystilassa, kotipaikka on Brittiläisessä Kolumbiassa, Kanadassa. Se antoi toimeksiannon vakuutusvälittäjälleen Euromepalle, jonka kotipaikka on Ranskassa, sellaisen vakuutussopimuksen tekemiseksi, joka tulisi voimaan 1.4.1990 ja koskisi tiettyä asuntovakuutuskantaa Kanadassa. Näiden ohjeiden perusteella Euromepa tarjosi 27.3.1990 lähettämällään faksilla Group Josi Reinsurance Companylle (jäljempänä Group Josi), jolla on kotipaikka Belgiassa, osallisuutta jälleenvakuutussopimukseen todeten, että "pääjälleenvakuuttajat ovat Union Ruck 24 prosentin osuudella ja Agrippina Ruck 20 prosentin osuudella — — ". Group Josi ilmoitti 6.4.1990 lähettämässään faksissa osallistuvansa sopimukseen 7,5 prosentin osuudella.

5. Union Ruck ilmoitti tällä välin 28.3.1990 Euromepalle, ettei se aikonut jatkaa osallisuuttaan sopimuksessa 31.5.1990 jälkeen, ja Agrippina Ruck ilmoitti tälle 30.3.1990 päivätyllä kirjeellä, että se pienentäisi osuuttaan 20 prosentista 10 prosenttiin 1.6.1990 alkaen. On riida-

tonta, että Euromepa ei ilmoittanut Group Josille näistä tiedonannoista.

6. Euromepa lähetti Group Josille 25.2.1991 laskelman, jonka mukaan Group Josin oli maksettava sen osuuden perusteella, joka sillä oli vakuutusjärjestelyssä, 54 679,34 Kanadan dollaria (CAD). Group Josi kieltäytyi maksamasta väittäen, että se oli houkuteltu jälleenvakuutussopimukseen sellaisten tietojen perusteella, jotka "sittemmin osoittautuivat vääriksi".

7. UGIC haastoi Group Josin 6.7.1994 Tribunal de Commerce de Nanterreen (kauppatuomioistuin). Group Josi väitti, että ranskalaisilta tuomioistuimilta puuttui toimivalta, koska Tribunal de Commerce de Bruxelles, jonka toimialueella sillä oli kotipaikka, oli toimivaltainen. Group Josi vetosi sekä Brysselin yleissopimukseen että Ranskan Code civilin (siviililaki) 1247 §:ään.

8. Tribunal de Commerce de Nanterre totesi 27.7.1995 antamassaan tuomiossa, että se oli toimivaltainen tuomioistuin sillä perusteella, ettei Brysselin yleissopimusta voitu soveltaa kanadalaiseen yhtiöön. Se tuomitsi Group Josin vahingoksi ja määräsi tämän maksamaan UGIC:lle 54 679,34 Kanadan dollaria laillisine korkoineen.

9. Group Josi valitti tuomiosta Ranskan Cour d'Appel Versailles'hin (muutoksenhakutuomioistuin) (jäljempänä kansallinen tuomioistuin). Se väitti, että Brysselin yleissopimusta voitiin soveltaa, koska sillä vastaajana oli kotipaikka sopimusvaltiossa.[2] UGIC väitti, että yleissopimuksella luotuja toimivaltamääräyksiä voitiin soveltaa vain, jos sekä kantajalla että vastaajalla on kotipaikka sopimusvaltiossa. Koska UGIC oli Kanadan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, jolla ei ollut sivutoimipaikkaa Euroopan yhteisössä, yleissopimusta ei voitu soveltaa ja toimivaltaa koskeva riita tuli ratkaista kansainvälistä yksityisoikeutta koskevien kansallisten sääntöjen perusteella, joiden mukaan ranskalaiset tuomioistuimet olivat toimivaltaisia.

10. Neuvoteltuaan Ministère Publicin (yleisen syyttäjän) kanssa, kansallinen tuomioistuin päätti esittää Brysselin yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Onko tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa 27.9.1968 allekirjoitettua Brysselin yleissopimusta sovellettava paitsi 'yhteisön sisäisiin' riita-asioihin, myös 'yhteisöön liittyviin' riita-asioihin? Eli voiko vastaaja, jonka kotipaikka on sopimus-

2 — Se vetosi myös 5 artiklan 1 kohtaan, joka erityisesti koskee toimivaltaa sopimusta koskevassa asiassa.

valtiossa, vedota yleissopimukseen sisältyviin erityisiin toimivaltamääräyksiin sellaista kantajaa vastaan, jonka kotipaikka on Kanadassa?

2. Onko yleissopimuksen 7 artiklaan ja sitä seuraaviin artikloihin sisältyviä erityisiä toimivaltamääräyksiä, jotka koskevat toimivaltaa vakuutusasioissa, sovellettava myös jälleenvakuutukseen?"

II Arviointi

11. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet UGIC, Group Josi, Ranskan tasavalta, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta sekä komissio. Vain Ranska ja komissio ovat esittäneet suullisia huomautuksia.

A *Brysselin yleissopimuksen sovellettavuus*

12. Kaikissa yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyissä huomautuksissa, lukuun ottamatta UGIC:n huomautuksia, katsotaan, että Brysselin yleissopimusta voidaan soveltaa pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisissa tilanteissa. [3]

13. Komissio, Yhdistynyt kuningaskunta ja Ranska huomauttavat, että koska riita-asia koskee Brysselin yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa, ja erityisesti, kun vastaajalla on kotipaikka sopimusvaltiossa, kantajan kotipaikalla ei ole merkitystä. [4]

14. Brysselin yleissopimusta koskevassa Jenardin selvityksessä ei ole mitään, mikä osoittaisi, että jokin yleinen rajoitus soveltaa kotipaikkaa koskevaa perussääntöä perustuisi siihen, että kantajan kotipaikka on sopimusvaltion alueella. [5] Lisäksi kantajan kotipaikka on vain poikkeuksellisesti merkityksellinen yleissopimuksessa. [6] Nimenomaiset viittaukset näihin kotipaikkaa koskeviin poikkeustapauksiin osoittavat, että missään muissa tapauksissa sillä ei ole merkitystä.

15. Group Josi on samaa mieltä, mutta lisää, että riita-asiat, joilla on liityntöjä yhteisöön, kuuluvat sen soveltamisalaan. Riita-asia on yhteisöön "liittyvä" (integré),

3 — UGIC jättää yhteisöjen tuomioistuimen harkittavaksi kysymyksen siitä, voiko vastaaja vedota Brysselin yleissopimukseen sellaista kantajaa vastaan, jolla on kotipaikka Kanadassa.

4 — Asia C-190/89, Rich, tuomio 25.7.1991 (Kok. 1991, s. I-3855) ja asia C-406/92, The Tatry, tuomio 6.12.1994 (Kok. 1994, s. I-5439).

5 — EYVL 1979, C 59, s. 1.

6 — Yhdistynyt kuningaskunta viittaa 5 artiklan 2 kohtaan, 8 artiklan toiseen kohtaan, 14 artiklan ensimmäiseen kohtaan ja 17 artiklaan.

jos se kuuluu jonkin yleissopimuksen toimivaltamääräyksen soveltamisalaan. Ranska väittää, että ensimmäinen kysymys ei tule edes ajankohtaiseksi, koska UGIC:lla voidaan katsoa olevan kotipaikka Ranskassa sen ranskalaisen agentin kautta. [7] Lisäksi 2 artiklan soveltaminen kantajan kotipaikasta riippumatta lisäisi oikeusvarmuutta niiden osalta, joiden kotipaikka on sopimusvaltioiden ulkopuolella, sillä heidän ei enää tarvitsisi olla epävarmoja kansainvälisen yksityisoikeuden kansallisten sääntöjen soveltamisesta aiheutuvista vaihteluista.

16. Yhdyn Yhdistyneen kuningaskunnan ja Ranskan kantaan siitä, että Brysselin yleissopimuksen, jonka tarkoituksena on edistää oikeusvarmuutta, henkilöllisen soveltamisalan määrittämiseksi ei olisi asianmukaista turvautua sellaiseen epämääräiseen käsitteeseen kuin siihen, ovatko riita-asiat yhteisöön liittyviä. Kuten Jenardin selvityksessä todetaan, "oikeusvarmuus turvataan tehokkaimmin yleissopimuksilla, jotka perustuvat suoraan toimivaltaan" — toisin sanoen, kun asetettuja toimivaltamääräyksiä voidaan soveltaa valtiossa, jossa alkuperäinen oikeuskäsittely tapahtuu, pikemminkin kuin vain sen paikan tuomioistuimissa, joissa pyydetään tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa — "sillä näiden yleissopimusten nojalla tuomioistuimet antavat tuomionsa perustaen toimivaltansa itse yleissopimuksiin". [8] Juuri näin Brysselin yleissopimus toimii; se luo "yhteiset toimivaltamääräykset — — saavuttaakseen — — kattamallaan alalla aidon oikeusjärjestelmän, joka takaa suurimman mahdollisen oikeusvarmuuden". [9] Yleissopimuksessa, jonka keskeinen oikeudellinen periaate on, että vastaaja pitää tavallisesti haastaa kotipaikkansa tuomioistuimeen, olisi outoa, jos kantajan kotipaikalla olisi merkitystä. [10]

17. Jotta voidaan todeta, että kantajan kotipaikalla ei ole merkitystä, riittää, että palautetaan mieliin Brysselin yleissopimuksen järjestelmä. Yleissopimuksen soveltamisalueeseen määritellään 1 artiklassa kuuluvan "yksityisoikeudelliset asiat riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään". Yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut, että yleissopimuksessa on toimivaltamääräyksiä, joissa luetellaan tyhjentävästi ne tilanteet, joissa henkilö voidaan haastaa sen valtion ulkopuolella, missä hänellä on kotipaikka. [11] Tuomioiden tunnustamista koskeva 26 artikla ja niiden täytäntöönpanoa koskeva 31 artikla, jotka ovat yleissopimuksen III osaston "Tunnustaminen ja täytäntöönpano" avainmääräyksiä, on laadittu samalla tavoin yleisin termein. [12] Kaikkien tärkeimpien määräysten sanamuoto edellyttää, että yleissopimuksen aineellinen soveltamisala määritellään osapuolista riippumatta niiden kanteiden

7 — Komission asiamies korosti suullisessa käsittelyssä, että 52 artiklan mukaan tämä kysymys kuului sen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä asia on, eli pääasiaa käsittelevän Ranskan tuomioistuimen, maassa sovellettavan lain alaan. Tämä tuomioistuin ei ole kuitenkaan tarkastellut tätä kysymystä.

8 — Mainitussa teoksessa s. 7.

9 — Ks. edellä alaviitteessä 8 mainitun teoksen s. 15.

10 — Paitsi kansallisissa asioissa, joissa kantajan kotipaikka on samassa sopimusvaltiossa kuin vastaajan, jolloin ainoastaan tämän valtion voimassa olevat toimivaltasäännöt soveltuvat. Ks. em. Jenardin selvitys, s. 9.

11 — Asia C-26/91, Handte v. Traitements Mécano-chimiques des Surfaces, tuomio 17.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3967, 13 kohta; Kok. Ep. XII, s. 181).

12 — Em. Jenardin selvityksessä, s. 43, katsotaan, että yleissopimusta "sovelletaan kaikkiin sopimusvaltion tuomioistuinten antamiin tuomioihin niissä yksityisoikeudellisissa asioissa, jotka kuuluvat yleissopimuksen soveltamisalaan *riippumatta siitä, onko osapuolilla kotipaikka yhteisössä* ja riippumatta heidän kansallisuudestaan" (kursivointi tässä).

kautta, jotka nostetaan sopimusvaltioiden tuomioistuimissa.

18. Brysselin yleissopimuksessa pidetään johdonmukaisesti toimivallan käyttämisen pääasiallisena kiinnekohtana vastaajan kotipaikkaa. Yleissopimuksen 2 artiklan perussääntö sekä erityismääräykset muun muassa 5 ja 6 artiklassa viittaavat poikkeuksetta siihen, missä "henkilö, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa" voidaan *haastaa*. Näissä määräyksissä, kuten ei myöskään missään 13 artiklan kaltaisessa erityismääräyksessä (kuluttajasopimukset) tai 16 artiklassa (yksinomainen toimivalta), ei viitata kantajan kotipaikkaan. Nämä tekstistä ilmenevät seikat itse asiassa osoittavat, että yleissopimuksen edellytetään soveltuvan oikeudenkäynteihin, joissa osapuolilla on kotipaikka muualla kuin sopimusvaltioissa. Yleissopimuksen 13 artiklan 2 kohdan mukaan kun "kuluttaja solmii sopimuksen osapuolen kanssa, jolla ei ole kotipaikkaa sopimusvaltiossa", jälkimmäisellä "katsotaan olevan kotipaikka" sopimusvaltiossa, kun sillä on siellä sivuliike tai agentuuri ja riita aiheutuu tämän toiminnasta. Jälkimmäisellä määräyksellä on yksinkertaisesti tarkoitus määritellä se sopimusvaltio, joka on toimivaltainen käsittelemään kuluttajan nostaman kanteen.[13] Yleissopimuksen 17 artiklassa annetaan yksinomainen toimivalta niille sopimusvaltion tuomioistuimille, jotka on tätä tarkoitusta varten nimetty asianosaisten, joista "yhdellä tai useammalla on kotipaikka jäsenvaltiossa", välisessä sopimuksessa.

13 — Asia C-318/93, Brenner ja Noller v. Dean Witter Reynolds, tuomio 15.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4275).

19. Brysselin yleissopimuksen toimivaltamääräykset koostuvat kahdesta erillisestä määräysryhmästä, jotka luovat puitteet III osaston toiminnalle. Yleissopimuksen 2 artiklassa annetaan toimivalta, joka perustuu vastaajan kotipaikkaan ja joka on useiden erityismääräysten kuten 5, 6, 7—12a, 13—15, 16 ja 17 artiklan alainen. Sopimuksen 4 artikla koskee tapauksia, joissa "*vastaajalla* ei ole kotipaikkaa missään sopimusvaltiossa", missä tapauksessa kunkin sopimusvaltion toimivalta määräytyy "sen oman lain mukaan", nimittäin kunkin sopimusvaltion kansainvälisen yksityisoikeuden mukaan. Yleissopimus luo siis kattavan järjestelmän, joka kattaa kaikki vastaajat riippumatta siitä, onko heillä kotipaikka sopimusvaltiossa vai ei.

20. Niiden kantajien, joilla ei ole kotipaikkaa sopimusvaltiossa, jättäminen 2 artiklan ulkopuolelle UGIC:n esittämin tavoin loisi huomattavan ja epäloogisen aukon Brysselin yleissopimuksen järjestelmään. Ei olisi järkevää jättää yleissopimuksen soveltamisen ulkopuolelle tapauksia, joissa *kantajilla* ei ole kotipaikkaa sopimusvaltiossa, kun tapaukset, joissa on tällaisia *vastaajia,* kuuluvat sen soveltamisalaan. Erityisesti 4 artiklan kattamat tapaukset voidaan säännellä, mikäli se on tarpeen, 21 ja 22 artiklan määräyksillä, jotka koskevat lis alibi pendens -kanteita ja toisiinsa liittyviä kanteita, kun taas kanteita, jotka ovat nostaneet henkilöt, joilla ei ole kotipaikkaa sopimusvaltiossa jopa sellaisia henkilöitä vastaan, joilla on kotipaikka sopimusvaltiossa, ei välttämättä säänneltäisi näin. Vaikka jälkimmäisillä määräyksillä ei luoda toimi-

valtaa, niiden sanamuoto edellyttää 26 ja 31 artiklan sanamuodon tavoin, että yleissopimus soveltuu kattavasti kaikkiin tapauksiin, jotka tuodaan eri sopimusvaltioiden tuomioistuinten käsiteltäviksi.

21. Mitään tukea Brysselin yleissopimuksen soveltumattomuudelle ei voida johtaa siitä tosiasiasta, että sitä ei sovelleta oikeudenkäynteihin, jotka koskevat sopimusvaltioiden ulkopuolisissa valtioissa annettujen tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa. [14] Tällaisen soveltumisen taustalla olevilla oikeudenkäynneillä ei ole mitään yhteyttä yhteisöön, toisin kuin tilanteessa, jossa sellaista vastaajaa vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, on nostettu kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa. Lisäksi, kuten komissio huomauttaa, tukea sille, että kantajan kotipaikalla ei ole merkitystä, voidaan johtaa oikeuskäytännöstä, joka koskee sellaisten kantajien nostamia kanteita, joilla on kotipaikka kolmannessa valtiossa, ja jossa on katsottu, ettei tällä kotipaikalla ole merkitystä. Rich-tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin ei kommentoinut sitä seikkaa, että pääasian oikeudenkäynnissä sveitsiläinen kantaja oli nostanut välimiehen nimittämistä koskevan kanteen englantilaisessa tuomioistuimessa sellaista vastaajaa vastaan, jolla on Italiassa kotipaikka. [15] Vaikka The Tatry -tapauksessa eräs useista asiassa nostetuista kanteista oli puolalaisten laivanomistajien Alankomaissa nostama kanne, jossa he vaativat tuomioistuinta toteamaan, että he eivät olleet vastuussa erään Brasiliasta Rotterdamiin matkanneen laivan lastin väitetystä pilaantumisesta, asiassa ei esitetty, että tuomioistuimet tämän jälkeen Englannissa nostetuissa kanteissa voisivat jättää huomiotta yleissopimuksen 21 artiklan lis alibi pendens -vaatimukset sillä perusteella, että yleissopimus ei soveltunut Alankomaissa ensin nostettuun kanteeseen. [16]

22. Näin ollen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vahvistaa, että kantajan sopimusvaltion ulkopuolella olevalla kotipaikalla ei ole merkitystä Brysselin yleissopimuksen soveltamisen kannalta. Mielestäni sillä voi olla merkitystä vain niissä tilanteissa, joissa yleissopimuksessa nimenomaisesti todetaan, suoraan tai epäsuorasti, että sillä on merkitystä. [17]

B *Brysselin yleissopimus ja jälleenvakuutus*

23. Vain UGIC kannattaa sitä, että jälleenvakuutus kuuluu Brysselin yleissopimuksen II osaston 3 jakson soveltamisalaan. Se viittaa erityisesti vakuutuksenantajan mahdollisesti heikkoon asemaan erityisissä "fronting"-tilanteissa ja katsoo,

14 — Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti tämän asiassa C-129/92, Owens Bank v. Fulvio Bracco ja Bracco Industria Chimica, tuomio 20.1.1994 (Kok. 1994, s. I-117, 37 kohta).

15 — Edellä alaviitteessä 4 mainittu tuomio.

16 — Edellä alaviitteessä 4 mainittu tuomio.

17 — Ks. yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohta, 8 artiklan toinen kohta, 14 artiklan ensimmäinen kohta ja 17 artikla.

että jälleenvakuutukseen tulisi soveltaa erityisiä vakuutussääntöjä. [18]

24. Group Josi, jota tältä osin tukevat myös Ranska ja Yhdistynyt kuningaskunta, katsoo, että vakuutukseen liittyvät erityissäännöt (etenkin Brysselin yleissopimuksen 8 artiklan toinen kohta, jossa sallitaan vakuutuksenottajan nostaa kanne sen paikan tuomioistuimessa, jossa sillä on kotipaikka) eivät sovellu. Ne on tarkoitettu suojelemaan vakuutuksenottajia oletettavasti heikompina sopimusosapuolina. Näin ei ole laita jälleenvakuutuksen suhteen. Group Josi sekä Ranska ja Yhdistynyt kuningaskunta hakevat tukea vuoden 1978 liittymissopimusta koskevasta Schlosserin selvityksestä, jonka mukaan "jälleenvakuutussopimuksia ei voida rinnastaa vakuutussopimuksiin. Näin ollen 7—12 artiklaa ei sovelleta jälleenvakuutussopimuksiin". [19] Ranska huomauttaa, että vaikka jälleenvakuutus onkin tullut esiin eräiden 21 artiklaa koskevien tapausten yhteydessä, yhteisöjen tuomioistuin ei ole katsonut, että vakuutusta koskevat erityissäännöt olisivat soveltuneet niihin. Se myös väittää, että vaikka jälleenvakuutus kuuluisikin yleissopimuksen soveltamisalaan, sopimuksen 8 artiklan toista kohtaa voitaisiin soveltaa vain, kun vakuutuksenottaja on heikompi osapuoli ja kun sillä on kotipaikka sopimusvaltiossa, mitä kumpaakaan edellytystä UGIC ei täytä.

25. Komissio huomauttaa, että jälleenvakuutetun ja jälleenvakuuttajan välinen suhde ei vaikuta vakuutuksenantajan ja alkuperäisen vakuutuksenottajan väliseen suhteeseen, ja että yleissopimuksen määräykset ovat tältä osin epäselviä. Se on kuitenkin päättänyt harkita uudelleen kantaansa, jonka se ilmaisi asiassa Overseas Union Insurance ym. antamissaan huomautuksissa. [20] Se katsoo nyt, että vakuutussäännöt on tarkoitettu suojelemaan "heikompaa" osapuolta, mikä on omiaan sulkemaan pois jälleenvakuutussopimukset. Vakuutussääntöjä tulisi tarkastella siten, että niiden taustalla on sama filosofia kuin Brysselin yleissopimuksen kuluttajasopimuksia koskevan II osaston 4 jakson (13—15 artikla) määräysten taustalla.

26. On olemassa kaksi mahdollista perustetta, joiden perusteella jälleenvakuutuksen voidaan katsoa kuuluvan erityisten vakuutussääntöjen soveltamisalaan. Ensimmäinen on se, että vakuutuksen ja jälleenvakuutuksen välillä ei ole sellaista perustavaa laatua olevaa eroa, joka oikeuttaisi sulkemaan jälkimmäisen pois Brysselin yleissopimuksen II osaston 3 jakson soveltamisalasta. Toinen on sanamuotoon perustuva väite siitä, että vaikka tietyt suuret riskit on vuoden 1978 liittymissopimuksella lisätyllä 12a artiklalla nimen-

18 — "Fronting" viittaa tilanteeseen, jossa vakuuttaja B toimii tavallisesti provisiopalkkiota vastaan vakuuttajan A "julkisivuna" tilanteissa, joissa A toimii ilman valtuuksia tai ei ole muuten vakuutuksenottajan hyväksymä. Tavallisesti vakuuttaja B on vakuutussopimuksen mukaisesti täydessä vastuussa vakuutuksenottajalle, mutta oikeutettu korvaukseen vakuutuksenantaja A:lta jälleenvakuutuksen nojalla; ks. *MacGillivray on Insurance Law* (toim. Leigh-Jones), 9. p., London 1997, 33—21 kohta.

19 — EYVL 1979, C 59, s. 117, 151 kohta.

20 — Asia C-351/89, tuomio 27.6.1991 (Kok. 1991, s. I-3317).

omaisesti suljettu pois, jälleenvakuutus ei ole niiden joukossa. Epäsuoraa tukea tälle näkemykselle saadaan — UGIC:n ehdottamin tavoin — Ranskan lainsäätäjän päätöksestä lisätä nimenomainen säännös (L.111-1) Ranskan Code des Assurancesiin (vakuutuslaki) jälleenvakuutuksen sulkemiseksi pois sen soveltamisalasta.

27. En kuitenkaan pidä näitä argumentteja vakuuttavina. Ensinnäkin, vaikka vakuutus ja jälleenvakuutus liittyvätkin toisiinsa, ne ovat käsitteellisesti erillisiä. [21] Vaikka ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä jälleenvakuutuksen laajaa määritelmää, se voidaan pääasiallisesti erottaa tavallisista vakuutussopimuksista, koska "se ei ole alkuperäisen vakuutusliiketoimen luovutus tai siirto yhdeltä vakuutuksenantajalta toiselle, eikä kumppanuus- tai agentuurisuhde vakuutuksenantajien välillä", vaan se on pikemminkin "itsenäinen vakuutussopimus, jolla jälleenvakuuttaja sitoutuu korvaamaan jälleenvakuutetulle kokonaan tai osittain vahingot, joista jälkimmäinen on vastuussa vakuutuksenottajalle ensisijaisen vakuutussopimuksen nojalla". [22]

28. Tärkein seikka on kuitenkin löydettävissä vakuutusta koskevan erityistoimivaltasäännösten takana olevista periaatteista. Jenardin selvityksestä käy selvästi ilmi, että "sosiaaliset perusteet tiettyjen ihmisryhmien, kuten vakuutuksenottajien, suojelemiseksi — — " tekivät tarpeelliseksi tiettyjen poikkeusten tekemisen yleisestä kotipaikkaan perustuvasta toimivaltasäännöstä, "erityisesti sellaisten väärinkäytösten estämiseksi, jotka voivat aiheutua vakiosopimuksen ehdoista". [23] Ajatus vakuutuksenottajan suojelemisesta toimivallan alalla (tavallisesti) taloudellisesti vahvempaa vakuutuksenantajaa vastaan näyttää olleen jopa Brysselin yleissopimuksen II osaston 3 jakson alkuperäisen tekstin taustalla. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi jo useita kuukausia ennen vuoden 1978 liittymissopimuksen allekirjoittamista asiassa Bertrand vastaan Ott antamassaan tuomiossa, että heikomman yksityisen osapuolen (loppukuluttajan) suojelu muodosti perustan alkuperäisen II osaston 4 jakson määräyksille siitä huolimatta, että sen määräyksissä ei viitattu "kuluttajiin". [24] Tämä näkökanta vahvistettiin nimenomaisesti 1983 alkuperäisen Brysselin yleissopimuksen II osaston 3 jakson osalta asiassa Gerling vastaan Amministrazione del Tesoro dello Stato annetussa tuomiossa, jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "tämän jakson määräysten tarkatelusta — niiden esitöiden selventämänä — seuraa, että koska näissä määräyksissä vakuutetulle tarjotaan useampia valinnan mahdollisuuksia toimivallan osalta kuin vakuutuksenantajalla on käytettävissään, eikä niissä anneta mahdollisuutta toimivaltaa koskevan sopimuksen tekemiseen vakuutuksenantajan hyväksi, tarkoitus on suojata vakuutettua, joka joutuu useimmiten tekemisiin ennalta laaditun sopimuksen kanssa, jonka lausekkeista ei voida enää neuvotella, ja vakuutettu on myös *heikommassa taloudellisessa asemassa*". [25]

21 — Ks. Court of Appeal of England and Walesin tuomari Evansin tuomio asiassa Agnew and Others v. Länsförsäkringbolagens [1997] 4 All ER 937, s. 944.

22 — Ks. *MacGillivray on Insurance Law*, 33—2 kohta, jossa mainitaan useita englantilaisen oikeuskäytännön prejudikaatteja.

23 — Mainitussa teoksessa s. 28 ja 29.

24 — Asia 150/77, tuomio 21.6.1978 (Kok. 1978, s. 1431, 18 kohta).

25 — Asia 201/82, tuomio 14.7.1983 (Kok. 1983, s. 2503, 17 kohta, kursivointi tässä).

29. Schlosserin selvityksen 151 kohdassa ilmaistua jälleenvakuutusta koskevaa yksiselitteistä näkökulmaa on tarkasteltava tässä asiayhteydessä. Koska siinä kielletään kategorisesti jälleenvakuutussopimusten samaistaminen vakuutussopimuksiin ja koska vuoden 1978 liittymissopimuksen 9 artiklalla lisättiin uusi 12a artikla Brysselin yleissopimukseen, joka sulkee pois nimenomaisesti tietyt yrittäjäriskiä sisältävät vakuutussopimukset (mutta ei kaikkia), vuoden 1978 liittymisasiakirjan laatijoiden voidaan katsoa hyväksyneen Schlosserin selonteossa esitetyn näkökannan siitä, että ei ole tarvetta poistaa minkääntyyppisiä jälleenvakuutussopimuksia yleissopimuksen soveltamisalasta, koska jälleenvakuutus ei ole alun perinkään siihen kuulunut.

30. Yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että kaikkia poikkeuksia siitä yleissäännöstä, että vastaaja voidaan haastaa kotipaikkansa tuomioistuimissa, pitää tulkita suppeasti. [26] Koska on vähintäänkin epävarmaa, oliko Brysselin yleissopimuksen II osaston 3 jaksoon alun perin tarkoitus sisällyttää myös jälleenvakuutus, tai vaikka se olisikin siihen alun perin kuulunut, oliko näin vielä vuoden 1978 liittymisasiakirjan hyväksymisen jälkeenkin, yhteisöjen tuomioistuimen tulisi nyt vahvistaa, että Brysselin yleissopimuksen yleiset toimivaltamääräykset soveltuvat. Koko II osaston 3 jakson tarkoitus on luoda joukko vaihtoehtoisia toimivaltasääntöjä niiden hyväksi, jotka haastavat "vakuutuksenantajan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa" (ks. 8 artikla). Vain 11 artiklassa viitataan vakuutuksenantajan oikeuteen "nostaa kanne". Silti sen mukaan vakuutuksenantajan aloittamat oikeudenkäynnit pitää nostaa "sen sopimusvaltion tuomioistuimessa, jossa vastaajalla on kotipaikka", lukuun ottamatta vastavaatimuksia, jotka voidaan aina esittää siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä. Tämän vuoksi, kuten Ranska huomauttaa, siltä osin kuin kysymys on vakuutuksenantajan kanneoikeudesta, II osaston 3 jakso itse asiassa vain vahvistaa 2 artiklassa mainitun yleissäännön. Jos nämä määräykset ulottuisivat myös jälleenvakuutukseen, voitaisiin kohtuudella väittää, että jälleenvakuutettu voisi haastaa vain "jälleenvakuuttajansa" jälkimmäisen kotipaikalla, koska lopulta se pysyisi "vakuutuksenantajana" samalla kun jälleenvakuuttaja voisi haastaa vain jälleenvakuutetun "vakuutuksenantajan" jälleenvakuutetun kotipaikalla, koska se rinnastettaisiin "vakuutuksenantajaan". Käsitykseni mukaan on hyvin epätodennäköistä, että Brysselin yleissopimuksen laatijat olisivat tarkoittaneet jättää joko vakuutuksenantajan tai jälleenvakuuttajan ilman kanneoikeutta heidän keskinäisissä riita-asioissaan erityisesti 5 artiklan nojalla.

31. Hakisin lisätukea tälle johtopäätökselle Brysselin yleissopimuksen II osaston 3 jakson, sellaisena kuin se on muutettuna vuo-

26 — Ks. esimerkiksi edellä mainittu asia Handte, tuomion 13 ja 14 kohta ja asia C-51/97, Réunion européenne ym., tuomio 27.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6511, 16 kohta).

den 1978 liittymissopimuksella, määräyksiin kohdistuneesta akateemisesta ja oikeudellisesta reaktiosta. Vuonna 1990 eräs kommentoija "odotettaessa, että yhteisöjen tuomioistuimelle — — tehdään ennakkoratkaisupyyntö joskus tulevaisuudessa, — — katsoi, että jälleenvakuutus pitäisi lähes varmasti sulkea 3 jakson ulkopuolelle".[27] On huomattava, että englantilaiset tuomioistuimet, jotka tuntevat hyvin jälleenvakuutuksen, koska suuri osa kansainvälisestä jälleenvakuutuksesta tapahtuu Lontoon markkinoilla,[28] ovat ottaneet yhdenmukaisen kannan sitä vastaan, että jälleenvakuutus luettaisiin mukaan erityissäännöksiin.[29]

32. Näin ollen olen vakuuttunut, että jälleenvakuutussopimuksia, toisin sanoen niitä sopimuksia, jotka luovat suhteen jälleenvakuutetun ja jälleenvakuuttajan välille, ei voida pitää "vakuutukseen liittyvinä asioina" Brysselin yleissopimuksessa tarkoitetussa merkityksessä. Tähän lopputulokseen ei vaikuta komission väite, jonka mukaan jälleenvakuutus tulisi katsoa tällaiseksi silloin, kun alkuperäinen vakuutuksenottaja (alkuperäiset vakuutuksenottajat) on asetettu joko kansallisessa lainsäädännössä tai muuten suoraan suhteeseen jälleenvakuuttajan kanssa.[30] Näissä tilanteissa jälleenvakuuttaja toimisi tosiasiassa vakuutuksenantajana ja kuuluisi siten II osaston 3 jakson erityissäännösten alaan. Toisin sanoen sen katsottaisiin tulleen vakuutuksenantajan — sellaisena kuin se on 3 jaksossa tarkoitetussa merkityksessä — tilalle tällaiseen vakuutuksenottajaan nähden.[31]

27 — Kaye, "Business insurance and reinsurance under the European Judgments Convention: application of protective provisions" (1990), *Journal of Business Law* 517, s. 522. Ks. myös: Hunter, "Reinsurance Litigation and the Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982" (1987) JBL 344; O'Malley ja Layton, *European Civil Practice* (1989), 18.07 kohta; *MacGillivray on Insurance Law*, 33—84 kohta; *Colinvaux's Law of Insurance* (toim. Merkin), 7. p., London, 1997, s. 39.

28 — Ks. *Colinvaux's Law of Insurance*, s. 29. Yhdistyneen kuningaskunnan merkittävä rooli, joka johtuu Lontoon markkinoiden tärkeydestä, mainitaan myös Tribunal de Commerce de Nanterren pääasiassa antamassa tuomiossa ja tunnustettiin myös Schlosserin selvityksessä, 136 kohta.

29 — Ks. Court of Appeal of England and Walesin tuomari Kerrin tuomio asiassa *Citadel Insurance* v. *Atlantic Union Insurance* [1982] 2 Lloyd's Rep. 543, s. 549, High Court of England and Walesin tuomari Rixin tuomio asiassa *Trade Imdemnity and Others* v. *Försäkringsaktiebolaget Njord (selvitystilassa)* [1995] 1 All ER 796, s. 804 ja tuomari Evansin tuomio asiassa *Agnew and Others*, mainittu edellä alaviitteessä 21, s. 943 ja 944.

30 — Suullisessa käsittelyssä komissio viittasi tältä osin Espanjan lainsäädäntöön. Toisin kuin UGIC väittää, tällaiset näkökohdat eivät sovellu jälleenvakuuttajan ja vakuutuksenantajan väliseen suhteeseen fronting-tilanteissa.

31 — Yhteisöjen tuomioistuin on äskettäin tarkastellut sijaantulon käsitettä asiassa C-8/98, Dansommer v. Andreas Götz, 27.1.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-393, 37 kohta).

III Ratkaisuehdotus

33. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Cour d'Appel de Versailles'n esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 allekirjoitettua yleissopimusta, sellaisena kuin se on muutettuna, sovelletaan kaikkiin yksityisoikeuden alalla yleissopimuksen sopimusvaltiossa nostettuihin kanteisiin sellaista vastaajaa vastaan, jolla on siinä tai muussa yleissopimuksen sopimusvaltiossa kotipaikka, riippumatta kantajan kotipaikasta;

2) Brysselin yleissopimuksen II osaston 3 jaksoon sisältyvät toimivaltaa vakuutusasioissa koskevat erityiset toimivaltamääräykset, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, eivät koske jälleenvakuutukseen liittyviä asioita.